

Članki in razprave

Sto let provenienčnega načela - petdeset let Mednarodnega arhivskega sveta

JOŽE ŽONTAR

Odkar se je dogajalo, da so lastniki skušali koncentrirati svoje arhivsko gradivo - prvi taki poskusi so bili že v 16. stoletju - se je postavilo vprašanje združevanja gradiva različnega izvora. To vprašanje je postalo še posebej aktualno ob upravnih reformah absolutističnih vladarjev v 18. stoletju, predvsem pa je vprašanje združevanja gradiva različnih izvornih teles ter notranje ureditve teh celot postalo aktualno, ko so zgodovinarji spoznali arhivsko gradivo kot temeljni vir za zgodovino in ga začeli - pri nas v prvi polovici 19. stoletja - v večji meri uporabljati. Tedaj so se zgodovinarji lotili urejanja arhivov. Pri tem so prevzeli dotedanje metode urejanja, posebno pozornost pa so posvečali zbiranju listin in rokopisnih knjig ter jih razvrščali v zbirke ne glede na njihov izvor.

Trajalo je nekaj časa, da so začeli pod vplivom razvijajoče se zgodovinske znanosti izvorna arhivska telesa obravnavati ne kot zbirke gradiva, marveč kot organizme, zrasle v določenih okoliščinah. Iz tega je sledila zahteva, da je treba te organizme ohraniti v obliki, kakršno so dobili v svojem razvoju. Tako je filozofsko-zgodovinski razred berlinske akademije znanosti že leta 1819 svaril pred tem, da bi arhive različnega izvora, glede na snovno pripadnost med seboj pomešali. Zavzemal se je, naj ostanejo arhivi različnih dežel, ustanov in samostanov med seboj ločeni, tudi če jih shranijo v skupnem depoju. Leta 1841 je uredba francoskega notranjega ministrstva določila, da je treba ohraniti posamezna arhivska izvorna telesa kot celote (*Respect des fonds*), medtem ko so morali te celote znotraj urediti po snovni shemi. Pravilnik tajnega državnega arhiva v Berlinu iz leta 1881 o urejevalnih delih v pruskih državnih arhivih pa je šel glede uporabe razvojne ideje še dlje in odredil, da je treba arhivskim telesom ohraniti strukturo, kakršno so dobila pri poslovanju uradov (*Registraturprinzip*). Sistem so končno kot načelo izvora še teoretično utemeljili nizozemski arhivarji Samuel Müller, Johan A. Feith in Robert Fruin v delu *Handleiding voor het ordenen en beschrijven van archiven*, ki je izšlo v Groningenu leta 1898. To leto štejemo kot leto splošnega priznanja načela provenienčne, ki so ga nato priporočili še na na mednarodnem kongresu

arhivarjev in bibliotekarjev v Bruslju leta 1910.

Tudi v Avstriji je zgodovinska znanost, posebno še z utemeljiteljem dunajske šole Theodorjem von Sicklom sicer že sredi 19. stoletja (v Siehlovih delih o diplomatiki) zagovarjala uporabo razvojne ideje pri arhivskih izvornih telesih, kot so sprva imenovali načelo provenienčne. Toda arhivi, tudi Avstrijski državni arhiv na Dunaju, so tem pobudam sledili šele pozno, še naprej so uporabljali imetne, racionalne sisteme urejanja, ki so imeli pri iradnih že dolgo tradicijo. Ti so namreč začeli že v prvi polovici 18. stoletja, še preden so vpeljali sprotno odlaganje končanih spisov po snovnih skupinah, preurejati starejše kronološko urejene spise po snovi na shematski način. Pri tem so si prizadevali najti splošno veljavno shemo porazdelitve spisov. Tudi na Kranjskem sta Marko Jožef pl. Perizhoffer in sin Karel Seyfried tako preurejala kranjski stanovski arhiv. V drugi polovici 18. stoletja so preuredili arhiv dveh odpravljenih uradov, kranjskega deželnege viceodoma ter reprezentance in komore na Kranjskem.

V arhivih so organsko zrasla arhivska telesa porazdelili med listinske, spisovne in rokopisne oddelke, včasih so izvedli tako delitev samo znotraj fondov, včasih so razporedili gradivo v celoti časovno, ne glede na izvor (pri listinah), ali po izdajateljih in prejemnikih (pri spisih), ali po temah (pri spisih in rokopisih). V Avstrijskem državnem arhivu se je uveljavilo načelo provenienčne šele tik pred prvo svetovno vojno.¹

Podobno je bilo na Kranjskem. Tako je absolvent Inštituta za raziskovanje avstrijske zgodovine na Dunaju Peter Skobielski dva meseca in pol popisoval in spravljal v "arhivarno sistematični red" kranjski stanovski in viceodmski arhiv (1877). Čez deset let je nadaljeval dela v tem smislu - zdaj že v Kranjskem deželnem arhivu - gimnazijski profesor Jurij Wallner, nato pa kustos deželnege muzeja Allons Müllner. Franc

¹ Terry Cook, *Archives in the post-custodial world: Interaction of archival theory and practice since the publication of the dutch manual in 1898*, *Archivum* 43, 1997, str. 192-194. - Ludwig Billner, *Gesamtinventar des Wiener Haus-, Hof-, und Staatsarchivs, Inventare österreichischer staatlichen Archive* 5, zv. 1, Wien 1936, str. 9-37.

Komatar, ki je v letih študija na Dunaju prav tako obiskoval Inštitut za raziskovanje avstrijske zgodovine, je leta 1904/5 objavil članek o mestnem arhivu ljubljanskem. V njem je obžaloval, da se tedanji arhivar Anton Aškerc ni mogel odločiti za razdelitev arhiva po posameznih temah, kar naj bi bila edina pravilna pot pri ureditvi arhivov. Priložil je shemo, kako si je zamišljal vzorno ureditev mestnih in podobnih arhivov. Ne glede na to, da je predlagana Komatarjeva shema zelo pomanjkljiva in v marsičem tudi netočna, bi moral Aškerc, če bi se hotel ravnati po Komatarjevem nasvetu, razdreti skoraj vse svežnje in napraviti docela nove. Zgodilo bi se tako, kakor se je zgodilo s starejšim delom fonda kranjskih deželnih stanov, ko so ga začeli preurejati po snovi. Aškercu je zato treba šteti za posebno zaslugo, da se ni ravnal po omenjenih nasvetih.² Šele leta 1928 je Josip Mal v Kratkih navodilih za ohranitev arhivov zapisal, da je "vsak arhiv organizem zase, ki se je razvijal in rastele svojim določenim potrebam primerno ter je s svojimi dokumenti reagiral na življenje svoje okolice, kakor ona zopet nanj."³

Načelo provenienčne je tudi v sedANJI informacijski eri in dobi digitalnih dokumentov obdržalo svojo veljavo kot temelj urejanja in popisovanja arhivskega gradiva. Prav zato so bili potrebni posebni arhivski standardi za popisovanje in prav zato arhivske vede ni mogoče šteti kot nekaj specialni dodatek informatiki, kot bi nekateri radi. Še več, načelo provenienčne se je razširilo od kašipota za raziskave prek funkcij ustvarjalca tudi na področje odbiranja arhivskega gradiva in je tako v resnici postalo temeljno načelo arhivske vede, kot je pokazala konferenca o načelu provenienčne v Stockholmu leta 1993.⁴

Letos se spominjamo še enega dogodka, povezanega z arhivi, in sicer mineva 50 let, odkar so 9. junija 1948 na posvetu v pariški zgradbi Unesca arhivski strokovnjaki iz osmih držav sklenili, da ustanovijo Mednarodni arhivski svet. Ta se je nato dve leti pozneje, na prvem mednarodnem arhivskem kongresu, prav tako v Parizu, formalno tudi konstituiral. To je bilo obdobje po koncu druge svetovne vojne, ko je obstajalo upanje, da bo mogoče z različnimi oblikami sodelovanja priti do mirnega sožitja med narodi. Posvet je nastal na ameriško pobudo, potem ko so zastopniki ZDA že na prvi generalni konferenci Unesca v Parizu leta 1946 predlagali ustanovitev mednarodne poklicne

organizacije arhivarjev. Glede na svoj nastanek pod pokroviteljstvom Unesca je Mednarodni arhivski svet od svoje ustanovitve tesno povezan s to organizacijo Združenih narodov.⁵

Po sestavu svojih članov je Mednarodni arhivski svet mešanica zveze institucij in oseb. Ob svoji ustanovitvi je štel 17 članov, teh je do letošnjega leta naraslo na 1569 v 176 državah. To število članov obstoji iz zastopnikov nacionalnih arhivskih institucij (kategorija A), poklicnih združenj (kategorija B), regionalnih in lokalnih arhivskih institucij, tako javnih kot privatnih (kategorija C), ter posameznih (kategorija D) in honorarnih članov (kategorija E).⁶

Poleg mednarodnih kongresov, ki so organizirani na štiri leta, prireja Mednarodni arhivski svet v letih med kongresi mednarodne konference Okrogle mize arhivov.⁷ Okrogla miza arhivov je bila ustanovljena leta 1953 na pobudo takratnega predsednika Mednarodnega arhivskega sveta Charlesa Braibanta z namenom, da bi spodbujala izmenjavo mnenj in izkušenj zastopnikov arhivskih uprav oziroma nacionalnih arhivov ter nacionalnih strokovnih združenj. Od kongresa arhivov v Bruslju leta 1964 pa je vključena v Mednarodni arhivski svet.

Veliko povečanje članov zunaj evropskih držav ter njihovi specifični problemi so imeli za posledico ustanavljanje regionalnih enot, kot prvo za Karibe leta 1965 (CARBICA), v prihodnjih letih za jugovzhodno Azijo ter vzhodno in južno Afriko (ESARBICA), v sedemdesetih letih za arabske države (ARBICA), Latinsko Ameriko (ALA), južno in zahodno Azijo (SWARBICA) ter zahodno Afriko (WARBICA), v osemdesetih letih za Pacifik (PARBICA) ter centralno Afriko (CENARBICA) in kot zadnje leta 1993 za vzhodno Azijo (EASTICA). Za Evropo je eksekutivni komite Mednarodnega arhivskega sveta leta 1992 ustanovil koordinacijski svet za evropske programe (ICA/EUR), z nalogo pospeševati sodelovanje z arhivi in arhivskimi upravami v Skupnosti neodvisnih držav in drugih deželah srednje in vzhodne Evrope. Že čez nekaj let je ta svet prerastel v organ za bilateralne in multilateralne dejavnosti evropskih arhivov. Od leta 1985 povezujejo evropske arhivske konference strokovnjake dežel v okviru evropske regije, kot jo razumeva Unesco, da bi razpravljali o strokovnih vprašanjih. Zadnja taka konferenca je bila

² Jože Žuntar, Delovanje Centralne komisije za umetnostne in zgodovinske spomenike in Arhivskega sveta ter arhivi na Kranjskem, Arhivi 11, Ljubljana 1988, str. 23-24.

³ Josip Mal, Ohranitev arhivov, Časopis za zgodovino in narodopisje 13, Maribor 1928, str. 175-179.

⁴ The Principle of Provenance: Report from the First Stockholm Conference on Archival Theory and the Principle of Provenance 2-3 September 1993, Skrifter utgivna av Svenska Riksarkivet 10, Stockholm 1994.

⁵ Leopold Auer, Struktur und Aufgaben des Internationalen Archivates, Scrinium 40, Wien 1989, str. 433-441, in tam navedena literatura.

⁶ Poročilo na 33. mednarodni konferenci Okrogle mize arhivov v Stockholmu septembra 1998.

⁷ Ohravnave na arhivskih mednarodnih kongresih so objavljene v časopisu Archivum, za zadnji, 13. kongres v Pekingu v Archivum 43, 1997, uhravnave na mednarodnih konferencah Okrogle mize arhivov pa v seriji Actes des conférences, kot zadnje za 31. mednarodno konferenco v Washingtonu leta 1995.

v Barceloni maja 1997.⁸

Na podlagi skupnega poklicnega interesa ali poklicnih dejavnosti podobne narave se arhivi ali arhivisti združujejo v sekcije. Kot prvi so svojo sekcijo ustanovili arhivska poklicna združenja ter arhivisti mednarodnih organizacij, leta 1988 so jim sledili mestni arhivi, zdaj imamo še sekcijo za arhivsko šolanje (razvila se je iz komiteja), sekcijo za arhive gospodarstva in dela, za arhive Cerkev in verskih skupnosti, za arhive parlamentov in političnih strank, za arhive univerz in raziskovalnih institucij ter provizorično sekcijo za vojaške arhive.⁹

Strokovno delo Mednarodnega arhivskega sveta je potekalo ne le v regionalnih enotah in sekcijah, marveč so bili za to ustanovljeni tudi različni komiteji, delovne skupine ali projekti. Nekateri izmed njih segajo nazaj v prva leta Mednarodnega arhivskega sveta (npr. komite za terminologijo, ki je obstajal med letoma 1956-1964). Leta 1960 je bil na kongresu v Stockholmu ustanovljen komite za sigilografijo, kot prvi stalni strokovni organ Mednarodnega arhivskega sveta. Trenutno obstaja 14 takih komitejev in delovnih skupin (za arhivske stavbe in opremo, za standarde za popisovanje, za elektronsko in drugo dokumentarno gradivo, za informacijsko tehnologijo, za pravna vprašanja, ki se nanašajo na arhive, za konservacijo in restavracijo arhivskega gradiva, za sigilografijo, za terminologijo, za arhitekturne dokumente, za avdio-vizualne arhive, za zaščito arhivov v primeru oboroženih spopadov in drugih katastrof, za literarne in umetniške arhive, za kompjuterizacijo arhiva Kominterne). Precej dolgo je bil zelo dejaven leta 1970 v Parizu ustanovljeni mikrofilmski komite.¹⁰

Po izrednem arhivskem kongresu v Washingtonu leta 1966 se je začela zmanjševati evropska prevlada v sekcijah in komitejih, tako da lahko trdimo, da je Mednarodni arhivski svet odlej resnično postal vsesvetovna organizacija. Sočasno je bila na washingtonskem kongresu ustanovljena delovna skupina za pomoč deželam v razvoju na arhivskem področju - leta 1971 se je preoblikovala v komisijo; leta 1975 pa je bil ustanovljen še mednarodni arhivski razvojni fond.

V statutu določene naloge Mednarodnega arhivskega sveta so izvajali njegovi organi v sodelovanju z organizacijami Združenih narodov in nevladnimi organizacijami, s pošiljanjem misij v dežele Tretjega sveta ter z raznovrstnim programom prireditev in publikacij. Za zadnje sta na

razpolago časopisa *Archivum* (od leta 1951) in *Janus* (od leta 1983, potem ko je bil slednji prva leta glasilo sekcije za poklicna arhivska združenja) ter dve seriji publikacij: *Studies* (od leta 1973) in *Handbooks* (od leta 1977). Posamezna telesa Mednarodnega arhivskega sveta izdajajo tudi svoja glasila.

Do prvega velikega projekta Mednarodnega arhivskega sveta je prišlo v povezavi s prizadevanji Unesca za varstvo kulturne dediščine. Prvo vzpodbudo je dal praktični cilj zaščite arhivskih fondov Latinske Amerike. Obenem z dekolonizacijo so vse bolj v ospredje stopala tudi prizadevanja za arhivsko gradivo za zgodovino teh dežel, med drugim tudi prizadevanje za zagotovitev dostopa novim neodvisnim državam Afrike in Azije do virov njihove zgodovine, ki so v veliki meri v evropskih arhivih. Leta 1958 je bil na 10. generalni konferenci Unesca sprejet sklep o evidentiranju virov za Latinsko Ameriko, leta 1963 za Afriko južno od Sahare in čez tri leta za severno Afriko, Azijo in Oceanijo v evropskih arhivih. Iz teh začetkov je zrasel projekt "Guide to the sources of the history of nations". Omenjeni projekt je izvajal Mednarodni arhivski svet s finančno podporo Unesca. Doslej je v treh serijah (za Latinsko Ameriko, za Afriko južno od Sahare, za severno Afriko, Azijo in Oceanijo) izšlo 45 knjig popisov virov za zgodovino teh dežel v evropskih arhivih in bibliotekah. Tudi slovenski arhivi so bili, skupaj z arhivi v preostalih tedanjih jugoslovanskih republikah, udeleženi pri 10. zvezku serije *Virov za zgodovino severne Afrike, Azije in Oceanije v Jugoslaviji* (izšlo 1991). Leta 1977 je prišlo do razširitve projekta evidentiranja virov za zgodovino Azije v azijskih (doslej 10 knjig v angleškem in 5 knjig v nacionalnih jezikih) in za zgodovino Afrike v azijskih in latinskoameriških arhivih. Po drugi strani se je v sodelovanju z Unescam razvil tudi mednarodni mikrofilmski program za dežele v razvoju.¹¹

Mednarodni arhivski svet je nadalje objavil tudi specialne vodnike po arhivih mednarodnih organizacij, po arhitekturnih virih za evropska glavna mesta in druge. Pomoč raziskovalcem so tudi mednarodni arhivski adresarji, zadnji iz leta 1992. Prizadevanja Mednarodnega arhivskega sveta so bila nadalje usmerjena tudi na temeljne arhivske bibliografske in terminološke pripončke.¹²

⁸ Directory ter Bulletin, ki ju vsako leto izdaja Mednarodni arhivski svet. Directory je dostopen tudi na internetu: <http://www.archives.ca/ica/>. Meeting of the Co-ordinating Board for the European Programme (ICA/EUR), ICA Bulletin 40, 1993, str. 23-24.

⁹ ICA Directory ter Bulletin.

¹⁰ ICA Directory ter Bulletin.

¹¹ Leopold Auer, *Guide des sources de l'histoire des nations*, Miscellanea in honorem Caroli Keckskeméti, Bruxelles 1998, str. 25-6. · Seznam publikacij na internetu: http://www.archives.ca/ica/pub/gshn_e.html.

¹² Guide to the archives of international organizations: The United Nations system, Unesco 1984. · The Capitals of Europe: Guide to the Sources for the History of their Architecture and Construction, Corvina 1980. · International Directory of Archives, *Archivum* 38, 1992. · Basic International Bibliography of Archive Administration,

Več mednarodnih arhivskih kongresov in mednarodnih konferenc Okroglo mize arhivov se je ukvarjalo z vprašanji upravljanja arhivov, dostopa do arhivov, arhivske zakonodaje ter državnega nasledstva arhivov. V časopisu *Archivum* so izšle zbirke nacionalnih arhivskih zakonov. Prizadevanja Mednarodnega arhivskega sveta na področju arhivske tehnike so bila prav tako pomembna. Leta 1966 je prvič izšla knjiga Miebela Duchaina o arhivskih stavbah, tem je bila posvečena tudi številka *Archivum* leta 1985. Omeniti je treba nadalje temeljne objave na področju arhivske reprografije in obdelave podatkov. Na mednarodnem kongresu arhivov v Parizu leta 1988 je informatika stopila zelo v ospredje zanimanja Mednarodnega arhivskega sveta, to pa je pospešilo tudi izdelavo mednarodnih arhivskih standardov za popisovanje.¹³

Mednarodni arhivski svet je položil temelje arhivskemu šolanju v državah Tretjega sveta z ustanovitvijo arhivskih šol v Akri in Dakarju in s podporo obstoječim institucijam (arhivska šola v Cordobi). Leta 1988 je bil zvezek časopisa *Archivum* posvečen vprašanjem poklicnega izobraževanja arhivarjev.¹⁴

Med dejavnostmi Mednarodnega arhivskega sveta ne smemo pozabiti na del dejavnosti, kjer je bil Svet udeležen pri programih drugih mednarodnih organizacij. V prvi vrsti je treba omeniti Unesco in njegov *Records and Archives Management Programme (RAMP)*, ki ga je začela izvajati leta 1977 novo ustanovljena *Division for the General Information Programme (PGI)*, zdaj *Information and Informatics Division, Sector of Communication, Information and Informatics*. Temeljni namen programa je pospeševati razumevanje za vrednost in koristi urejenih arhivov kot temeljnih informacijskih sredstev, posebno glede načrtovanja in razvoja, ter podpirati države članice pri izgradnji arhivske službe. O izvajanju programa sklepajo na posvetovanih strokovnjakov, ki se sestanejo enkrat na leto. Doslej je bilo objavljenih več kot petdeset RAMP študij, ki se nanašajo na vsa področja arhivske dejavnosti.¹⁵

Drugi Unescov program je *Memory of the World*. Unesco ga je ustanovil leta 1992 z namenom identificirati ter ohraniti knjige in arhive

svetovnega pomena pred nevarnostjo uničenja ali propada, širiti zavest o tem problemu širom po svetu pri vladah in javnosti, pomagati, kjer je mogoče, pri varovanju originalov in pospeševati dostop do informacij, ki jih vsebujejo. Leta 1996 je bil zvezek časopisa *Archivum* posvečen uničenjem arhivov po svetu v tem stoletju.¹⁶

Mednarodni arhivski svet si je skupaj z drugimi nevladnimi organizacijami prizadeva, tudi za uresničevanje načel Haaške konvencije iz leta 1954 v primeru oboroženega spopada. Zato so Mednarodni arhivski svet (ICA), Mednarodni muzejski svet (ICOM), Mednarodni svet za spomenike in območja (ICOMOS) ter Mednarodna zveza bibliotekarskih društev in organizacij (IFLA) leta 1996 ustanovili Mednarodni komite Modrega ščita. Namen komiteja, le-ta je prevzel v svoj naziv emblem Haaške konvencije, je zbirati in razširjati informacije in koordinirati akcije v okoliščinah, ki bi lahko prizadele kulturno dediščino.¹⁷

Velike vrzeli v svetovnih centrih podatkov o klimatskih dogodkih v preteklosti ter potreba po bolj kompletnih serijah takih podatkov in serijah za daljša časovna obdobja, ki bi omogočile izboljšati tekoče cenitve klimatskih sprememb, so leta 1988 združile arhiviste in klimatologe. Projekt *Arhivski pregled klimatske zgodovine (ARCHISS)* so ustanovili Mednarodni arhivski svet, Mednarodni svet znanstvenih zvez, Unesco ter Svetovna meteorološka organizacija.¹⁸

Razen tega Mednarodni arhivski svet sodeluje tudi s Svetom Evrope ter drugimi nevladnimi organizacijami, na primer z Mednarodno federacijo za dokumentacijo (FID), Mednarodno federacijo filmskih arhivov (FIAF) in drugimi.¹⁹ V dneh Mednarodnega kongresa v Pekingu leta 1996 sta Mednarodna zveza bibliotekarskih društev in organizacij ter Mednarodni arhivski svet sklenila poseben sporazum o sodelovanju. Vse večji vpliv tehnologije v obeh poklicih ter spreminjanje se značaj in vloga nevladnih organizacij ter njihovega okolja naj bi okrepiли potrebo po tem, da bi obe organizaciji tesneje sodelovali ter da bi se združeno odzvali na tehnični in organizacijski razvoj. Sklenitev skupnega sporazuma o sodelovanju je predvidena tudi z Združenjem upravljalcev in ustvarjalcev spisov (ARMA) ter Mednarodno ustanovo za uprav-

Archivum 25, 1978. - Dictionary of Archival Terminology, ICA Handbooks Series 7, 1988² (v pripravi je 3. izdaja)

¹³ *Modern Buildings of National Archives*, *Archivum* 31, 1985. - *Manual of Archival Reprography*, ICA Handbooks Series 5, 1989. - *General International standard archival description (ISAD/G)*, Ottawa 1994. - *International standard archival authority record for corporate bodies, persons and families (ISAAR/CPF)*, Ottawa 1996. - V izdaji *Arhiva Republike Slovenije* so ubijli standardi na voljo tudi v slovenskem prevodu (Ljubljana 1998)

¹⁴ *Professional Training of Archivists*, *Archivum* 34, 1988.

¹⁵ Frank B. Evans, *UNESCO RAMP and related documents: a chronological checklist and index na internetu*: http://www.unesco.org/webworld/ramp/rampstd_1.htm.

¹⁶ *The UNESCO Memory of the World Programme*, ICA Bulletin 48, 1998-1, str. 19. - Slovenska nacionalna komisija ima v programu sodelovanje pri tem projektu, za koordinacijo pa je zadolžena Nacionalna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani. - *Memory of the World at Risk: Archives Destroyed, Archives Reconstituted*, *Archivum* 42, 1996.

¹⁷ Christiane Logie, "Et surtout, le Bouclier Bleu a pruvé que le patrimoine culturel est un": *Setting up a national Blue Shield committee: the Belgian attempt*, *Miscellanea in honorem Caroli Keeskeméti*, Bruxelles 1998, str. 305-312.

¹⁸ *The Archival Climate History Survey (ARCHISS)*, ICA Bulletin 48, 1998-1, str. 19-20.

¹⁹ ICA Bulletin 38, 1992, str. 11-35.

ljanje s spisi (IRMT), s katero sodeluje Mednarodni arhivski svet, že pri njenem projektu upravljanja s spisi javnega sektorja.²⁰ Morda je največja zasluga dolgoletnega generalnega sekretarja Mednarodnega arhivskega sveta Charlesa Keeskeméija prav v tem, da je znal na podlagi povezave z drugimi organizacijami najti prave odgovore na izzive, ki jih je postavljala čas za arhivsko skupnost.

Slovenski arhivi že dolgo sodelujejo z Mednarodnim arhivskim svetom. Začetki segajo v leto 1969, ko je bila v ta Svet sprejeta lakratna Skupnost arhivov Slovenije. Od tedaj srečamo Slovence tudi v organih Sveta. Dr. Sergij Vilfan je bil član komisije za pomoč deželam v razvoju (1969-1972), dr. Peter Pavel Klasinc svetnik pri mednarodni konferenci Okrogle mize arhivov ter član vodstva sekcije za poklicna strokovna združenja (1988-1992), sam sem bil član vodstva sekcije za šolanje (1988-1996), mag. Jerdri Vodopivec je članica vodstva sekcije za konservacijo in restavracijo arhivskega gradiva (od leta 1996).²¹ Omeniti je treba še referat o arhivskih pripomočkih v službi znanosti, ki ga je pripravil dr. Sergij Vilfan skupaj s Franjem Biljanom in Milošem Miloševićem za mednarodni kongres arhivov v Moskvi leta 1972 in ki je naletel na velik odmev.²²

Naj zaključimo z besedami Wang Ganga, predsednika Mednarodnega arhivskega sveta: "V teh petdesetih letih je Mednarodni arhivski svet deloval po vsem svetu tako, da je promoviral arhive z mednarodnim sodelovanjem in izmenjavo izkušenj. Na ta način je deloval za varovanje, obogatitev in razvoj zgodovinske dediščine človeštva in za boljše vedenje o njej. Cilji Mednarodnega arhivskega sveta so ostali isti, organizacija se je prilagodila globalizaciji, ki danes povsod prevladuje."²³

ZUSAMMENFASSUNG

HUNDERT JAHRE PROVENIENZPRINZIP, FÜNFZIG JAHRE INTERNATIONALER ARCHIVRAT

Die Idee von der Wiederherstellung der ursprünglichen registraturmäßigen Ordnung setzte sich im 19. Jahrhundert in zunehmendem Maße durch, bis die niederländischen Archivare Samuel Muller, Johan A. Feith und Robert Fruin das Provenienzprinzip in ihrem 1898 erschienenen Werk *Handleiding voor ordenen en beschrijven van archiven* auch theoretisch begründeten. In Slowenien wies Josip Mal als erster auf dieses Grundprinzip der archivalischen Arbeit hin, doch bereits Anton Aškerc hatte sich im Stadtarchiv Ljubljana nach diesem Prinzip leiten lassen.

Im Jahre 1998 sind fünfzig Jahre seit der Gründung des Internationalen Archivrates in Paris auf Beschluß von Experten aus acht Ländern verstrichen. Diesem gelang es, eine solide organisatorische Grundlage zu schaffen, sowohl nach regionalem als auch nach beruflichem Interessensprinzip. Vom Internationalen Archivrat wurden zahlreiche Projekte, Veröffentlichungen und Problemstellungen initiiert oder durchgeführt, sowohl auf Kongressen als auch internationalen Konferenzen. Eine vielfältige Tätigkeit entfaltete er auch in Zusammenarbeit mit anderen Nicht-regierungsorganisationen.

SUMMARY

HUNDRED YEARS OF ADHERING THE PROVENANCE PRINCIPLE, AND THE 50TH ANNIVERSARY OF THE INTERNATIONAL ARCHIVAL COUNCIL

The idea to preserve the archival original files as a whole was more and more put into force during the 19th century. In 1898, Dutch archivists Samuel Muller, Johan A. Feith and Robert Fruin theoretically formulated the provenance principle in their work *Handleiding voor ordenen en beschrijven van archiven*. In Slovenia, the first to establish this principle as the basic rule of archival work was Josip Mal, although already Anton Aškerc followed the principle in his work in the Municipal Archives of Ljubljana.

This year we also celebrate the event when fifty years ago the archivists met in Paris and decided to establish the International Archival Council. In the time of its existence the IAC has developed firm organisational foundations based on regional and professional principle. The International Archival Council has initiated numerous projects, publications and debates on different congresses and international conferences. Bustling activities of the IAC has also involved the co-operation of other non-government organisations.

²⁰ ICA Bulletin 48, 1998-I, str. 4-5. - Gradivo za 33. mednarodno konferenco Okrogle mize arhivov v Stockholmu septembra 1998.

²¹ Franjo Biljan, Zasedanje izvršnega komiteja Mednarodnega arhivskega sveta u Beogradu, *Arhivist* 19/1969, št. 2, str. 54. - ICA Directory.

²² Objava referata Les instruments de recherche des archives au service de la science, *Archivum* 24, 1974, str. 153-168, kjer pa Villanova ime sploh ni omenjeno.

²³ ICA Bulletin 48, 1998-I, str. 3.

Otvoritev razstave ob 100-letnici Zgodovinskega arhiva Ljubljana
v atriju ljubljanskega magistrata, 3. junija 1998

Podelitev odlikovanja predsednika Republike Slovenije s častnim znakom svobode Republike
Slovenije Zgodovinskemu arhivu Ljubljana, 1. julija 1998